QUROQCHILIK SAN’ATINING TARIXIY ILDIZLARI VA BUGUNGI AXAMYATI

Pulatova Shaxlo Ixtiyor qizi
A.Qodiriy nomidagi JDPI, Texnologik ta’lim yo‘nalishi I-kurs talabasi
e-mail: pulatovshaxlo26@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada milliy xunarmadchilikga mansub quroqchilik sanatining tarixiy axamyati va xususiyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Quroqchilik, san’at, dekatrofka, amaliy san’at, an’ana, badiiy bezak, mag‘izli kvadrat, quroq.

Аннотация: *В статье анализируется историческая значимость и особенности искусства как вида национального ремесла.*

Ключевые слова: *засуха, искусство, десятиборье, прикладное искусство, традиция, художественное оформление, площадь ядра, сухость.*

Annotation: *The article discusses the historical traditions of the art of weaving from national folk crafts.*

Keywords: *Drought, art, decathlon, applied art, tradition, art decoration, core square, dry.*

O‘zbek xalqining boy madaniy merosi tarkibida milliy hunarmadchilikning aloxida o‘rni bor. Hunarmadchilik turlari nafaqat xalqning amaliy ehtiyojlarini qondirgan, balki ularning estalik didi, ma’naviy qarashlari va ijodiy tagfakkurini ham aks ettirgan. Shu jihatdan, quroqchilik san’ati middiy hunarmadchilikning eng qadimiy va o‘ziga xos ko‘rinishlaridan biri sifatida aloxida axamyatga ega. Quroqchilik san’ati nafaqat ko‘ngilochar vosita, balki xalqning tarbiyaviy, ma’naviy va madaniy hayotida muhim rol o‘ynagan. U orqali asirlar davomida insonlar hayoti, uruf-odatlari, bayram va marosimlar bilan bog‘liq hikoyalar avloddan-avlodga yetkazilgan. Har bir quroqchining shakli, libosi va bezak elementi o‘sha davirning estalik qarashlarini, xalqning dunyoqarashini va ijodiy taffakurini aks etiradi. O‘zbekistonda “Quroqchilik” san’ati xalq amaliy san’ati turlari ichida alohida o‘rin tutadi. Mato parchalaridan ip va igna mo‘jizasidan yaralgan bu quroqchilik san’ati barchani lol qoldirmay qoymaydi. Quroq - bu matoga bir materialni har xil rangdagi

qirqimlarini yopishtirish yoki tikish orqali badiiy bezak hosil qilinadi. Quroqchilik u o‘ziga xos tayyorlash jarayoniga ega. Quroq tikish jarayoni o‘rganayotgan kishining qobilayatini sabr-toqatini yangilik yaratish sezgisini rivojlantiradi. Bu quroqchilik usulida tikilgan buyumlar yuqori didni, go‘zallikni, sabr-toqatlilikni, mehnatsevarlikni talab qiladi. Bizda bu tikish usuli “Quroq” deb ataladi.

O‘zbekistonning barcha viloyatlarida jumladan Surxondaryo, Qashqadaryo viloyatlarida xalq amaliy san’atining “Quroqchilik” usuli bilan shug‘ullanishadi. Surxondaryo viloyatida viloyatida xalq hunarmandchiligi hisoblangan quroqchilikning “kvadrat”, “mag‘izli kvadrat”, “olma”, “yulduzcha”, “shaxmati”, “turna” va ularning xakozo shakllaridan foydalaniladi. Gazlama qoldiqlarini isrof qilmasdan ko‘rpa-ko‘rpachalar, yostiqlar, chimildiqlar, poyandozlar, dasturxonlar, divan-kreslo jihozlari va xakozo. Uy ro‘zg‘or buyumlari va xonalami bezash uchun kerakli bo‘lgan buyumlar tayyorlanadi. Quroqchilik buyumlarini tayyorlashdan maqsad unutiladyotgan “Quroqchilik” amaliy san’atimizni qayta tiklash va istiqomat qiladigan, xordiq chiqaradigan ya’ni yashab turgan uyimiz shinam, qulay va albatta chiroyli bo‘lishi kerak. Bunday sharoitga erishish uchun qimmat baho matolardan tikilgan uy ro‘zg‘or buyumlari sotib olish shart emas, balki ularni o‘z qo‘limiz bilan yarartishimiz ham mumkin. Bunda uy bekalari uchun nafaqat yangi gazlamalar, balki avval ishlatilgan yoki gazlama chetlaridan ortib qolgan mato qoldiqlari kiyishga yaroqsiz bo‘lib qolgan buymlardan ajoyib antiqa uy anjomlari tayyorlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Buning uchun ulardan sabr-toqat ishga ijodiy yondoshish va mavjud bo‘lgan xomashyodan unumli foydalanish talab qlinadi. Uy

anjomlarini ko‘p qismini gazlama qoldiqlaridan tayyorlash mumkin. Quroq - bu bitta buymdan rang va shakl turiga bo‘lgan gazlama qoldiqlarini birlashtirishdir. Bu usul bilan yostiq jildlar, divan va stol uchun g‘iloflar, gilamchalar, to‘shama shuningdek, kiyimlar uchun bezaklar tayyoralsh mumkin.

Quroq usullaridan istalgan gazlamadan ham yangi yoki avval ishlatilgan gazlamalardan foydalanish nazarda tutiladi. Yangi gazlamani ishlatishdan abvval dekatrofka (ipak va jun gazlamalarni kirishmaydigan qilish uchun bug‘ yoki qaynoq suv bilan ishlov berish usuli) bug‘lash lozim. Chunki, bitta buyumlardan tayyorlanganda bir necha xil gazlama ishlatilishi natijasida buyum yuviladi, so‘ng o‘z ko‘rinishini o‘zgartirishi mumkin. Avval ishlatilgan gazlama bo‘laklarini esa kraxmallash va dazmollash kerak. Paxta tolali gazlama qoldiqlarini ishlatish uchun qulay xisoblanadi.

Inson bilan tabiatning uyg‘un munosabatlari to‘g‘risidagi ana shu g‘oyalar Movorounnahrda musulmon uyg‘onish davriga juda katta hissa qo‘shgan. Markaziy Osiyodagi sufiylik ta’limotlarida ham uchrashi tasodifiy emas. Mana shu misol biz uchun chuqur ramziy ma’noga ega.

Xulosa qilib aytganda, quroqchilik san’ati milliy madaniyatimizning boyligi va xalq ijodining noyob namunasi bo‘lib, uni saqlash, rivojlantirish va yosh avlodga yetkazish dolzarb vazifa sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. K.M. G‘ulomov. Amaliy san’at. - Toshkent, 2008.

2. Q.M.Abdullayeva, M.A.Maxsumova, M.H.Rahimjonova. Gazlamaga badiiy ishlov berish, kashtachilik va uni o‘qitish metodikasi. (Kasb-hunar kollejlari uchun o‘quv qo‘llanma) - Toshkent: Voris-Nashriyot, 2012.

3. S.S. Bulatov. O‘zbekiston xalq amaliy bezak san’ati. - Toshkent, 1991.

4. X.B.Muhammedova. Mehnat ta’limi darslarida o‘quvchilarning xalq hunarmandchiligiga oid bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish metodikalari.

5. Б.Х.Кармынова. Очерки этнической истории южных районов Тажикистана и Узбекистана. - Москва, 1976.

